L. W. kr. 26700.

Alleg. 77.

Sprawozdanie

w przedmiocie objęcia szkół rolniczych w Dublanach w zarząd kraju.

Wysoki Sejmie!

W skutek wniosku Wydziału kraj. w sprawie uznania szkół rolniczych w Dublanach za zakłady krajowe z dnia 1. kwietnia 1876. l. 7761., wydał Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 8. kwietnia 1876 uchwałę treści następującej.

I. „Sejm zgadza się na uznanie rolniczych zakładów naukowych w Dublanach za zakłady „krajowe pod warunkami niżej okryślonemi i upoważnia Wydział krajowy do zawarcia w myśl tych „warunków z komitetem c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie umowy dopiero wówczas, „gdy c. k. Ministerstwo rolnictwa zapewni zakładom naukowym w Dublanach dotacyę roczną w kwo„cie 7000 zł. w. a. niemniej zapomogę jednorazową w kwocie 8000 złr. w. a.

„Warunki powyż wzmiankowane są następujące:

„1. C. k. gal. Towarz. gospodar. oddaje krajowi na własność wyższą szkołę gospodarstwa „wiejskiego i szkołę parobków w Dublanach wraz z gruntem na cele szkolne obejmującym parcele „wyszczególnione w dołączonym wykazie ·/., nie mniej z budynkami które na gruncie tym stoją, in„wentarzem szkolnym, księgozbiorem, muzeami i innemi zbiorami. Wraz z szkołami przechodzą na „własność kraju fundusze z jakiegobądź pochodzące źródła przeznaczone na budowę laboratoryum „chemicznego i kaplicy w Dublanach, tak w gotowiźnie jako też w materyałach przygotowanych do „budowy.

„2. Powyższe grunta i budynki krajowi na rzecz szkół rolniczych odstąpione obowiązuje „się Towarzystwo uwolnić od długów na Dublanach ciążących, ograniczając hipotekę tych długów na „tę część Dublan, która własnością Towarzystwa pozostanie.

„3. Na téj własnością Towarzystwa pozostającej części Dublan utrzymywać będzie Towarzy„stwo i nadal gospodarstwo wzorowe, i obowiązuje się dozwolić szkole korzystać z tego gospodarstwa „wzorowego jako środka naukowego, i tym celem dozwalać tak profesorom jak uczniom wolnego wstę„pu w każdej porze tak do zabudowań gospodarczych jako też i na pola do folwarku należące, ce„lem przypatrywania się wykonanym pracom, sposobowi prowadzenia gospodarstwa, hodowli bydła, „owiec, trzody chlewnej i td., użycia machin rolniczych, prowadzenia rachunków, i podania uczniom „możności nabycia praktycznego wykształcenia w tych gałęziach gospodarstwa rolniczego przez czyn„ny współudział w tych zajęciach. Jeżeli by Towarzystwo z jakichkolwiek powodów w przyszłości wy-

„dzierżawić miało folwark Dublański, obowiązuje się Towarzystwo przelać wszystkie powyższe obo-„wiązki na swego dzierżawcę, a nadto nie wypuszczać dzierżawy jak tylko takiemu dzierżawcy, na „którego poprzednio zgodzi się Wydział krajowy w imieniu szkoły. — Wzajemny stosunek szkoły „do gospodarstwa pod tym względem bliżej określonym zostanie osobną instrukcyą, którą ułożą w po-„rozumieniu Wydział krajowy i komitet Towarzystwa.

„4. Towarzystwo obowiązuje się dostarczyć po cenach miejscowych zarządowi szkoły na-„wozów stajennych i zaprzęgów, potrzebnych do uprawy ogrodów i pola dla szkoły dodanego, jakoteż „w razie wydzierżawienia przekazać dzierżawcy również i ten obowiązek. — Powyższa instrukcya ure-„guluje również i ten wzajemny stosunek.

„5. Jeżeliby doświadczenie okazać miało, że dobro szkół rolniczych w Dublanach wymaga „połączenia pod jednem kierownictwem zarządu szkół z zarządem gospodarstwa, obowiązanym będzie „komitet Towarzystwa zawrzeć z Wydziałem krajowym umowę, mocą której obejmie Wydział krajowy „administracyę gospodarstwa folwarcznego w części Dublan pozostającej własnością Towarzystwa.

„6. Kraj obowiązuje się utrzymywać w Dublanach wyższą szkołę gospodarstwa wiejskiego „i szkołę parobków jako zakłady krajowe z językiem wykładowym polskim pod bezpośrednim nad-„zorem kuratoryi złożonej z 3. członków, a mianowicie z delegata rządu, delegata Wydziału krajowego „i delegata gal. Towarzystwa gospod. we Lwowie, a pod nadzorem zwierzchniczym Wydziału krajo-„wego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

„7. Jeżeliby zakłady naukowe w Dublanach przestały być zakładami krajowemi lub prze-„stały być szkołami rolniczemi, albo jeżeliby szkoła gospodarstwa wiejskiego straciła cechę wyższego „zakładu naukowego, lub też jeżeliby język polski przestał być jedynym językiem wykładowym w obu „lub w którejkolwiek z tych szkół, wreszcie jeżeliby Wydział krajowy z jakichbądź powodów przestał „sprawować nadzór zwierzchniczy nad temi szkołami, natenczas wracają te szkoły napowrót do Towa-„rzystwa gospodarskiego a Towarzystwo odzyskuje własność wszystkich przedmiotów w pierwszym ustę-„pie wyliczonych bez obowiązku zwrotu wkładów przez kraj poczynionych.

„II. Sejm zatwierdza przedłożony przez Wydział krajowy projekt etatu posad i płac nau-„czycieli przy krajowej wyższej rolniczej i krajowej praktycznej szkole parobków w Dublanach.“

Uchwałę powyższą podał Wydział krajowy pismem z dnia 30. maja 1876 l. 6993 do wiadomości c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie tudzież komitetu c. k. gal. Towarzystwa gospod. W odezwie do c. k. Prezydyum Namiestnictwa oznajmił zarazem Wydział kr., że gotów projekta statutów organizacyjnych szkół rolniczych Dublańskich zmienić w myśl poprawek zaleconych przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, a nadto przedłożyć temuż Ministerstwu w swoim czasie do zatwierdzenia szczegółowe plany lekcyi zapowiedziane w §. 7. obudwóch statutów. Dopełniwszy zaś tym sposobem wszelkich warunków, od których c. k Ministerstwo rolnictwa zapewnienie stałej rocznej dotacyi z skarbu państwa w kwocie 7000 złr. w.a. na utrzymanie zakładów naukowych w Dublanach uczyniło zawisłem, wyraził prośbę, aby c. k. Prezydyum Namiestnictwa wyjednało u pomienionego Ministerstwa spieszną w tej sprawie rezolucyę. Równocześnie wezwał Wydział krajowy komitet c. k. gal. Towarzystwa gosp., ażeby w myśl przywiedzionej na wstępie uchwały Wys. Sejmu uwolnił grunta i budynki, odstąpić się mające krajowi na rzecz szkół rolniczych w Dublanach, od długów ciążących na majętności Dublańskiej, niemniej zajął się niebawem ułożeniem projektu instrukcyi, któraby określiła stosunek szkół tych jako zakładów krajowych do gospodarstwa folwarcznego w Dublanach.

Gdy Wydział krajowy na podstawie uchwały Wys. Sejmu z dnia 8. kwietnia 1876 rozpoczynał dalsze rokowania w sprawie objęcia szkół Dublańskich w zarząd kraju, zamiarem jego było objąć zakłady powyższe już z początkiem nowego roku szkolnego t. j. z dniem 1. września 1876.

Zamiaru tego jednakże Wydział krajowy wykonać nie mógł z powodu, że oczekiwana rezolucya c. k. Ministerstwa rolnictwa nadeszła zbyt późno. C. k. Prezydyum Namiestnictwa bowiem

udzieliło Wydziałowi krajowemu, dopiero odezwą z dnia 13. września 1876 l. 6997 treść reskryptu Ministerjalnego z d. 1. sierpnia 1876 l. 8366 podług którego pan Minister rolnictwa:

1. przystał na warunki, które podług uchwały Wys. Sejmu z d. 8. kwietnia 1876. stanowić mają treść umowy z c. k. gal. Towarzystwem gosp. względem objęcia zakładów Dublańskich w zarząd kraju;

2. zobowiązał się udzielać na utrzymanie powyższych zakładów, z zastrzeżeniem przyzwolenia odnośnej dotacyi każdoczesną ustawą finansową, rocznie 7000 złr. w. a. przez lat pięć, licząc od roku objęcia szkół Dublańskich w zarząd kraju, prócz tego zaś wypłacić jeszcze w r. 1876 przyrzeczony jednorazowy zasiłek w kwocie 8000 złr. w. a., pozwalając zarazem użyć zasiłku tego, który pierwotnie przeznaczonym był głównie na urządzenie stacyi torfiarskiej w Dublanach, na jakiekolwiek bądź adaptacye podług uznania Wydziału krajowego.

Wobec uchwały Wys. Sejmu z dnia 8. kwietnia mogłaby powstać wątpliwość, czy Wydział krajowy miał prawo uważać rezolucyę powyższą za dostateczną podstawę do objęcia zakładów Dublańskich w zarząd kraju. Pan Minister rolnictwa bowiem zobowiązał się, jak wyżej wspomniano, do udzielenia rocznych zasiłków na utrzymanie szkół rolniczych w Dublanach tylko **przez lat pięć**, kiedy wiadoma uchwała Wys. Sejmu upoważnia Wydział krajowy do zawarcia umowy z komitetem c. k. galic. Towarzystwa gosp. dopiero wówczas „gdy c. k. Ministerstwo rolnictwa zapewni zakładom naukowym w Dublanach **dotacyę roczną** i t. d.“ z którego to ustępu uchwały wnosićby można, że Wys. Sejm postawił za warunek, aby c. k. Rząd zobowiązał się do udzielania rocznych zasiłków **raz na zawsze**. Wątpliwość tę jednakże uchyla stanowczo treść dyskussyi, jaka się toczyła w roku przeszłym w łonie Wys. Sejmu nad sprawą uznania szkół rolniczych w Dublanach za zakłady krajowe, w połączeniu z okolicznością, że słowa „na zawsze stałą“, umieszczone we wniosku Wydziału krajowego, zostały na wniosek posła Skrzyńskiego przez Wys. Sejm wykreślone,—albowiem znaczenia poprawki tej nie podobna pojmować inaczej, jak że Wysoki Sejm w skutek wywodów posłów Skrzyńskiego, Grossa, Grocholskiego i Krzeczunowicza postanowił zadowolnić się na razie chociażby tylko pięcioletnią dotacyą, jaką p. Minister rolnictwa już poprzednio był przyrzekł.

Uznając przeto warunek zamieszczony w pierwszym ustępie uchwały Wys. Sejmu z dnia 8. kwietnia 1876. za dopełniony ze strony c. k. Rządu reskryptem P. Ministra rolnictwa z dnia 1. sierpnia 1876., pospieszył Wydział krajowy przedłożyć panu Ministrowi rolnictwa dnia 19. września 1876 l. 23.887. za pośrednictwem c. k. Prezydyum Namiestnictwa ostatecznie zredagowane statuta organizacyjne szkół rolniczych w Dublanach do zatwierdzenia, upraszając zarazem o zamianowanie delegata c. k. Rządu mającego wejść w skład kuratoryi zakładów Dublańskich. — Równocześnie zaś udzielił treść wspomnionego wyżej reskryptu p. Ministra rolnictwa niemniej statuta organizacyjne komitetowi c. k. gal. Towarzystwa gosp., a przy tej sposobności ponowił wezwanie swe z dnia 30. maja 1876 l. 6993., na które komitet do owej pory żadnej jeszcze nie dał był odpowiedzi.

Zawiadomiony następnie przez c. k. Prezydyum Namiestnictwa (odezwą z dnia 17. października 1876 l. 8324 pr.) że, delegatem c. k. Rządu zamianowanym został c. k. Radca Namiestnictwa p. Dr. Kajetan Orlecki, a zastępcą tegoż c. k. Sekretarz Namiestnictwa p. Władysław Krzaczkowski, zawezwał Wydział krajowy pismem z dnia. 4. list. 1876. l. 27713 komitet c. k. gal. Tow. gosp., ażeby również zamianował delegata i zastępcę — a równocześnie nieomieszkał Wydział krajowy znów urgować o spełnienie polecenia z dnia 30. maja 1876. Gdy wreszcie od c. k. Namiestnictwa nadeszła wiadomość (z dnia 8. listopada 1876. l. 30238), że p. Minister rolnictwa zatwierdził reskryptem z dnia 27. października 1876. l. 12260 statuta organizacyjne krajowej wyższej szkoły rolniczej i krajowej szkoły parobków w Dublanach w takiej osnowie w jakiej mu przedłożone zostały przez Wydział krajowy, ponowił Wydział krajowy do komitetu c. k. gal. Towarzystwa gosp. tylekroć już wspomniane polecenia swe dnia 22. listopada 1876 l. 30238, wskutek czego komitet doniósł pismem z dnia 2. grudnia 1876. l. 1680, że zamianował delegatem gal. Towarzystwa gosp. księcia Adama Sapiehę

a zastępcą jego p. Dawida Abrahamowicza; poczem Wydział krajowy zaprosił d. 5. Stycznia b. r. l. 33118 ze swej strony na Delegata p. Maryana Hoppena a na zastępcą tegoż p. Wincentego Gnoińskiego. W dniu 18. Stycznia b. r. zaś ukonstytuowali się p. Delegaci na wezwanie Wydziału krajowego, wybierając ks. Adama Sapiehę przewodniczącym Kuratoryi.

Tymczasem nadeszła także odpowiedź komitetu na wezwanie z d. 30. maja 1876. Z odpowiedzi téj (z dnia 28. grudnia 1876 l. 1829) okazało się, że komitet nie ułożył projektu instrukcyi regulującej stosunek szkół rolniczych w Dublanach do tamtejszego gospodarstwa folwarcznego i że nie przeprowadził jeszcze uwolnienia parcel gruntu, które wraz z szkołami mają przejść na własność kraju od długów hipotecznych ciążących na majętności Dublańskiéj. — Donosząc o tem, zaproponował komitet, ażeby wypracowanie projektu instrukcyi a nadto i projektu układu zawrzeć się mającego pomiędzy Wydziałem krajowym a komitetem, poruczyć komisyi mieszanej złożonéj z delegatów Wydziału krajowego i komitetu. Co się zaś tyczy drugiego polecenia, to komitet oświadczył, że zdaje mu się odpowiedniejszem, aby do utworzenia osobnego ciała tabularnego z parcel, które krajowi mają być odstąpione na własność, przystąpić dopiero po zawarciu układu, ponieważ na podstawie tegoż układu owo nowe ciało tabularne zapisanem być może w tabuli od razu jako własność kraju.

Pragnąc uniknąć dalszej zwłoki, na jaką w razie odrzucenia powyższych propozycyi przez Wydział krajowy groziły narazić sprawę rokowania w kwestyach czysto formalnych, zgodził się Wydział krajowy na propozycyę tę, a na delegatów swych do komisyi mieszanéj zaprosił pismem z d. 9. Stycznia r. b. l. 425 pp. Dra Józefa Wereszczyńskiego, Maryana Hoppena, Dra Marcellego Madejskiego, Ludwika Pierożyńskiego i Zygmunta Strusiewicza. Ze strony komitetu zaś weszli w skład komisyi pp. Dr. Leon Biliński, Dr. Piotr Gross, Teodor Kulczycki, Dr. Emanuel Roiński i Leoncyusz Wybranowski. W tym składzie rozpoczęła komisya czynności swe d. 12. stycznia r. b. a dnia 31. marca r. b., przedłożyła Wydziałowi krajowemu jako pierwszy owoc swej pracy projekt instrukcyi. Zmieniwszy projekt ten w kilku punktach, przesłał go Wydział krajowy pismem z d. 6. kwietnia r. b. l. 9959 komitetowi c. k. gal. Towarzystwa gosp., który pismem z d. 18. maja r. b. l. 556 przyjął takowy w brzmieniu jakie mu Wydział krajowy był nadał.

Co do projektu układu to komisya mieszana ułożenie tegoż projektu poruczyła była subkomisyi. O tem zaś, że subkomisya wywiązała się z zadania powyższego i wręczyła elaborat swój komitetowi c. k. gal. Towarzystwa gosp., dowiedział się Wydział krajowy dopiero z relacyi pomienionego komitetu z d. 26. czerwca r. b. l. 756, wskutek której zażądał niezwłocznie (pismem z d. 1. lipca r. b. l. 20003), aby komitet z pominięciem komisyi mieszanéj wziął projekt układu pod obrady a następnie przedłożył go wprost Wydziałowi krajowemu. Żądaniu temu stało się już zadość, gdyż komitet nadesłał projekt wspomniany relacyą z d. 8. sierpnia r. b. l. 844 z oświadczeniem, że takowy przyjmuje. Odebraniu więc szkół Dublańskich w zarząd kraju niczby już nie stało na przeszkodzie, gdyby i Wydział krajowy na przedłożony projekt mógł się zgodzić. Gdy jednakże w projekcie znachodzą się postanowienia, które zdaniem Wydziału krajowego niezgodne są z uchwałą Wys. Sejmu z dnia 8. kwietnia 1876, zmuszonym był Wydział krajowy poprzestać na sformułowaniu odpowiednich poprawek, które zakomunikował komitetowi c. k. gal. Towarzystwa gosp. pismem z dnia 13. sierp. b. r. l. 25641.

Nakoniec nadmienić wypada, że c. k. Ministerstwo rolnictwa wypłaciło przyznaną z skarbu państwa na utrzymanie szkół rolniczych w Dublanach dotacyę roczną w kwocie 7000 złr. w. a., pomimo, że szkoły te dotąd nie zostały objęte w zarząd kraju, tak na rok 1876 jakoteż i na rok bieżący. W roku przeszłym wypłacił c. k. Rząd za zgodą Wydziału krajowego dotacyę wspomnianą wprost komitetowi c. k. gal. Towarzystwa gosp., w roku bieżącym zaś otrzymał takową Wydział kraj. i asygnuje komitetowi, na podstawie preliminarza ułożonego przez komitet na r. 1877, w miarę potrzeby fundusze na utrzymanie zakładów Dublańskich.

Wyrażając nadzieję, że komitet c. k. gal. Towarzystwa gosp. przez przyjęcie zmian w projekcie układu, jakie Wydział krajowy uznał za konieczne, usunie niebawem przeszkodę, dla której sprawa niniejsza pozostaje jeszcze w zawieszeniu, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie objęcia szkół rolniczych w Dublanach w zarząd kraju do wiadomości.

Lwów dnia 22. sierpnia 1877.

Z Rady Wydziału krajowego Król. Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy
Ludwik hr. **Wodzicki** w. r.

Sprawozdawca:
Dr. **Józef Wereszczyński** wł. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni krajowej **A. Waydowicz** (przedt. M. F. Poremby),
pod zarządem Szczęsnego Bednarskiego.